

SU KOKIAIS POREIKIAIS IR IŠŠŪKIAIS SUSIDURIAMA PLĖTOJANT SĖKMINGĄ BENDRADARBIAVIMĄ TARP SAVIVALDYBĖS IR BENDRUOMENINIŲ ORGANIZACIJŲ?

2022

Co-funded by
the European Union

Agency for International
Programs for Youth
Republic of Latvia

SOCIAL
ENTREPRENEURSHIP
ASSOCIATION OF LATVIA

seforum
SOCIAL ENTREPRENEURSHIP FORUM

GERI
NORAI

KOKIE YRA POREIKIAI IR BENDRADARBIAVIMO IŠŠŪKIAI

Ataskaita apie savivaldybių ir bendruomeninių organizacijų, dirbančių su jaunimu arba siekiančių pagerinti jaunimo gyvenimą Latvijoje, Portugalijoje, Lietuvoje, Kipre ir Švedijoje, bendradarbiavimo poreikius ir iššūkius.

Šioje ataskaitoje pristatomi savivaldybių ir bendruomeninių organizacijų, dirbančių su jaunimu arba siekiančių pagerinti jaunimo gyvenimą, bendradarbiavimo poreikiai ir iššūkiai. Dokumente bendruomeninės organizacijos apibrėžiamos kaip jaunimo organizacijos ir jaunimo socialiniai verslai. Buvo pasirinktos penkios savivaldybės ir regionai skirtingose Europos šalyse, siekiant ištirti didesnę iššūkių ir poreikių įvairovę, kuri būtina kuriant sėkmingą bendradarbiavimą tarp savivaldybių ir jaunimo organizacijų projekte „LOCAL-Y-MPACT“. Pasirinktas skaičius taip pat apima skirtingus požiūrius ir bendradarbiavimo prieigas bei pateikia nemažai idėjų ir priežasčių bendradarbiauti. Bendras projekto „LOCAL-Y-MPACT“ tikslas – sustiprinti bendruomeninių jaunimo organizacijų ir socialinių verslų bei vietos savivaldybių bendradarbiavimą ir skatinti socialinį verslumą kaip veiksmingą priemonę mažinant ekonominę nelygybę, skatinant socialinę įtrauktį ir integraciją, kuriant atsparią visuomenę ir skatinant aktyvų dalyvavimą vietos bendruomenėse.

ŠVEDIJA

Dalarnos regionas yra vidurio Švedijoje, jame gyvena apie 280 000 gyventojų. Regioną sudaro 15 savivaldybių, kuriose nėra didelių miestų, daugiausiai ploto užima kaimo vietovės. Regionas stipriai dirba tvaraus vystymosi linkme ir siekia būti „geriausiu Švedijos jaunimo regionu“. Dėl šios strategijos kiti veikėjai, kaip privataus ir nevyriausybinių sektoriaus atstovai, kviečiami bendradarbiauti, kurti geresnes sąlygas įgalinant jaunimą Dalarnos regione. Didelis dėmesys socialinio verslumo sektoriaus vystymuisi: daugėja socialinių verslų, kurie prisideda sprendžiant kai kuriuos Dalarnos regiono visuomeninius iššūkius. Platesnis tarpsektorinis bendradarbiavimas turi didžiulį potencialą, tačiau dar reikia didesnio įdirbio tam, kad būtų pasinaudota platesnio bendradarbiavimo teikiamomis galimybėmis.

LATVIJA

Talsi miestas yra Kuržemės regione, esantis šiaurės vakarų pusėje nuo Rygos ir turintis daugiau nei 38 000 gyventojų. Miesto kraštovaizdis, istoriniai žemaaukščiai pastatai prie Talsi ežero ir kalvotas reljefas yra būdingiausi kraštovaizdžio bruožai. Savivaldybėje įregistruota apie 300 nevyriausybinių organizacijų, taip pat atsiranda naujų socialinių verslų. Mieste vyksta keletas bendruomeninių iniciatyvų, kurios leidžia gyventojams išreikšti savo nuomonę ir įgyvendinti savo idėjas. Vienas iš pavyzdžių yra „Piliečių forumas“. Šis renginys stiprina visuomenės ir savivaldybės dialogą, ieškant bendrų sutarimų dėl svarbiausių uždavinių ir prioritetų, kurie yra įgyvendinami savivaldybės ribose. Kita iniciatyva - projektų konkursas, suteikiantis galimybę gerinti supančią aplinką ir gauti finansinę paramą idėjoms įgyvendinti bei „Demokratijos festivaliu“ siekiama stiprinti demokratines vertybes, ugdyti demokratijai būtinus įgūdžius, suteikti galimybę diskutuoti visuomenei aktualiomis temomis.

LIETUVA

Trakų rajono savivaldybė yra viena iš 60 Lietuvos savivaldybių. Tai nedidelė savivaldybė netoli Vilniaus, turinti apie 32 000 gyventojų. Didžiausias rajono miestas yra Lentvaris, savivaldybės sostinė - Trakai. Savivaldybę sudaro kitos gyvenvietės, tokios kaip Paluknys, Trakų Vokė, Dusmenys, Rūdiškės. Pagal Registrų centro duomenis, savivaldybėje įregistruota apie 300 bendruomeninių organizacijų, asociacijų. Deja, daugiau nei pusė jų yra uždarytos arba neaktyvios dėl neseniai buvusios Covid-19 pandemijos ir griežtų teisinių reglamentų. Trakuose gyvena Lietuvos mastu nemažai save lenkų mažumai priskiriančių žmonių, apie 30% gyventojų teigia, kad yra lenkų tautybės.

PORTUGALIJA

Pastaraisiais metais Bragos savivaldybė didelį dėmesį skyrė jaunimui, kultūrai ir inovacijoms. Tai vienas didžiausių miestų šiaurės Portugalijoje. 2012 m. Braga buvo Europos jaunimo sostinė, 2021 m. Europos žiedinės ekonomikos sostinė, o dabar yra kandidatė į 2027 m. Europos kultūros sostinę. Bragos savivaldybė visada dirbo ties verslumo ir socialinių veiksmyų temomis, o šiandien dėmesys sutelktas į socialinį verslumą ir žinomą socialinių inovacijų centrą „Human Power Hub“, kuris yra Bragos miesto centre, „Seminário Menor“ pastate. Kiekvienais metais „Human Power“ rengia inkubatoriaus, akseleratoriaus ir investicijų pritraukimo mokymus, kurie vėliau virsta virtualiais ar fiziškai inkubuojamais ir centro remiamais projektais. Socialinis verslas vis dar yra stipriai plėtojama sritis, kiekvienais metais atsidaro nauji socialiniai verslai mieste. Braga yra vienas iš Portugalijos miestų, kuriame aktyviausiai veikia jaunimo ir nevyriausybinių organizacijų.

KIPRAS

Kipras yra sala rytinėje Viduržemio jūros dalyje, kurioje gyvena apie milijonas gyventojų. Sala yra sudaryta iš Kipro Respublikos ir Šiaurės Kipro. Sostinė, Nikosija, yra paskutinis padalintas miestas pasaulyje, o dvi bendruomenės skiria „žalioji linija“, kurią kontroliuoja JT Taikos korpusas. Audringas politinis, socialinis, istorinis ir kultūrinis salos kontekstas kelia unikalių iššūkių įvairiose pilietinio gyvenimo srityse.

Nepaisant mažo dydžio, Kipre veikia keletas jaunimo organizacijų, lėtai, bet nuolat vystoma nedidelė socialinių verslų ekosistema. Nepaisant to, vartojamas terminas „jaunimo organizacijos“, neturi jokios administracinės ar teisinės reikšmės. Daugelis organizacijų, kurios gali būti skirtos jaunimui, nebūtinai identifikuojamos kaip „jaunimo organizacijos“, nes šios organizacijos taip pat gali įtraukti į savo veiklas ir kitas tikslines grupes. Tačiau Kipre yra daug įvairių neformalių jaunimo kolektyvų ar iniciatyvų, kurie neturėdami formalios struktūros, yra gana aktyvūs visoje saloje.

KODĖL REIKIA BENDRADARBIAUTI?

Savivaldybę ir vietos organizacijas ilginiui sieja tas pats tikslas – gerinti savivaldybės gyventojų gyvenimo kokybę ir pasitenkinimą bei kurti naujas galimybes įvairiose veiklos srityse. Turėtų būti visiškai natūralu abejoms pusėms norėti atvirai bendradarbiauti, dirbti kartu siekiant to paties tikslo, kuriant sinergiją ir vertę. Tai tampa dar svarbiau, kai socialiniai klausimai tampa sudėtingesni ir juos reikia spręsti sistemingai.

Savivaldybės bendradarbiavimo su nevyriausybinėmis organizacijomis trūkumas sukuria iššūkius sprendžiant esamas socialines problemas. Sudėtingiausia pasiekti tikslinę auditoriją, kuri gerai paaiškintų dabartinius sunkumus ir pasiūlytų efektyviausius būdus jiems spręsti. Pasiekdama jaunimo tikslinę grupę, savivaldybė gali užtikrinti efektyvų jaunimo potencialo panaudojimą. Tokiu būdu jaunimas jausis labiau vertinamas ir įtrauktas bei mažiau suinteresuotas žalingiems įpročiams. Svarbu atsižvelgti į vietinius išteklius. Pažinimas vienas kito gali padėti greičiau susisiekti su tinkama suinteresuota šalimi ir išvengti skirtingų stereotipų.

Taip pat bendradarbiavimas būtinas kuriant naujus turistinius objektus, paslaugas, teikiant naujausią informaciją apie galimybes, kaip skatinti ir plėtoti vietos turizmą.

PRIEŽASTYS, KODĖL VERTA BENDRADARBIAUTI:

Geresnis vietinių išteklių išmanymas

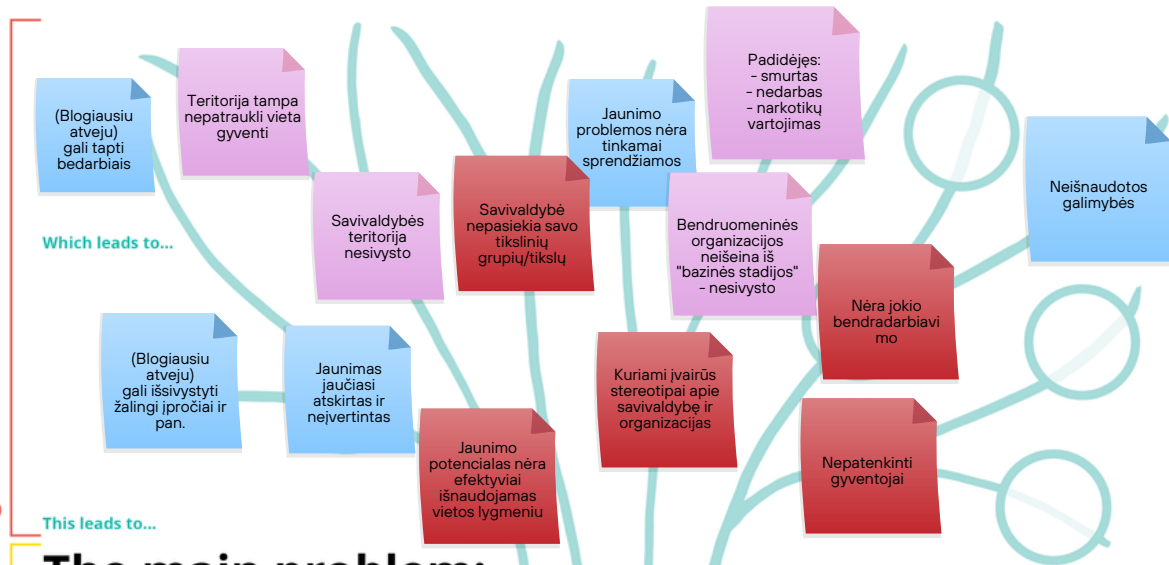

Novatoriškų idėjų vietos kontekstui gerinimas

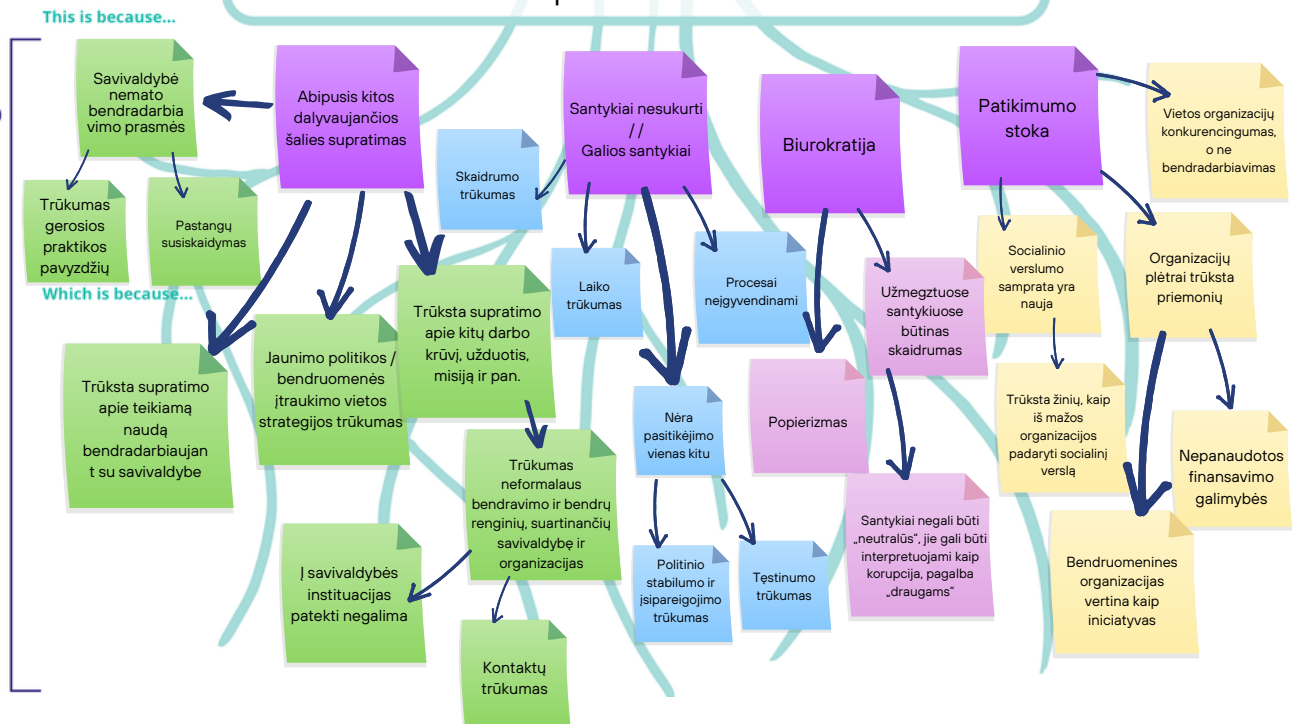
Socialinės įtraukties ir socialinės integracijos stiprinimas

BENDRADARBIAVIMO STIPRINIMO POREIKIAI IR IŠŠŪKIAI: PROBLEMŲ MEDIS

The main problem:

Neefektyviai išnaudojamas savivaldybės ir bendruomeninių organizacijų bendradarbiavimo potencialas

BENDRADARBIAVIMO POREIKIAI IR PATIRIAMİ IŠŠŪKIAI

Nepaisant to, kad šalys atstovauja skirtingus regionus, kultūras, kilmę ir reglamentus, nustatyti pagrindiniai poreikiai yra labai panašūs. Bendradarbiavimo poreikiai ir patiriami iššūkiai buvo nustatyti per apklausas ir interviu individualiai bendraujant su abejomis pusėmis – vietos organizacijų atstovais ir savivaldybės darbuotojais, taip pat vietos renginiuose.

Analizuojant pagrindinę problemą – neefektyvų bendradarbiavimą tarp savivaldybių ir bendruomeninių organizacijų, buvo įvardintos keturios pagrindinės priežastys. Ataskaitoje apjungėme bendradarbiavimo poreikius ir iššūkius šiose kategorijose:

1

**tarpusavio
supratimas**

2

**santykiai ir
pasitikėjimas**

3

**nusistovėję
bendradarbiavimo ir
biurokratijos procesai**

4

**patikimumo
spraga**

1

TARPUSAVIO SUPRATIMAS

Manoma, kad savivaldybės atstovai yra arčiausiai savivaldybės gyventojų, užmezgantys tiesioginį bendradarbiavimą su vietos organizacijomis ir verslais, skatinantys aktyvų vietos bendruomenės įsitraukimą. Atlikus tyrimą paaiškėjo, kad net ir mažesnė savivaldybėse, kur žmonės dažniausiai vieni kitus pažįsta, trūksta naujausios informacijos apie regione veikiančias organizacijas. Taip pat nėra aiškių jaunimo organizacijų ir bendruomenės įsitraukimo strategijų.

Daliai savivaldybės gyventojų trūksta bendrų žinių apie aktyviai veikiančias bendruomenines organizacijas jų savivaldybėje. Įdomu tai, kad daugelis projekto pilotinių savivaldybių sąmoningai nerenka informacijos apie aktyviai veikiančias organizacijas savivaldybėje bei jų daromą poveikį. Jei visgi informacija surenkama, dažnai ji yra pasenusi ir nebeatnaujinama, todėl pateikiamos ir nebeaktyvios organizacijos. Dažniausiai organizacijos net nežino, kad informacija apie jas yra viešai prieinama, todėl nesuteikia galimybės pateikti realią ir tikslią informaciją. Projekto metu savivaldybių atstovai minėjo, kad jeigu būtų nuolat atnaujinamas oficialus jaunimo organizacijų ir socialinio verslo organizacijų registras vietos lygmeniu – jis būtų labai naudingas šaltinis savivaldybės gyventojams, nes jie žinotų apie bendruomenėje veikiančias paslaugas ir veiklas, o vietos organizacijos stiprintų ir kurtų glaudesnę bendradarbiavimą su kitomis organizacijomis ir savivaldybe.

Tyrimas parodė, kad abi pusės (bendruomeninės organizacijos ir savivaldybė) neturi aiškaus supratimo apie viena kitos darbo procesus, tikslus ir užduotis.

Dėl viešajame sektoriuje veikiančių asmenų sąmoningumo stokos ir neprioretizavimo, jaunimo organizacijos, jaunimo suinteresuotosios šalys ir socialiniai verslai bei jų indėlis į vietos ir platesnes bendruomenes juda link izoliacijos ir komunikacijos trūkumo. Todėl būtina, kad abi pusės susitiktų, geriau pažintų viena kitą, suprastų viena kitos pozicijas, turimus išteklius ir galimybes bei įgytų patikimų kontaktų komunikacijai ir paremtų viena kitos darbą.

Atliktame tyrime išaiškėjo, kad trūksta supratimo apie bendradarbiavimo vertę. Visose šalyse – partnerėse buvo nustatyta, kad vienas iš pačių pagrindinių iššūkių yra tai, kad organizacijos daugiausia orientuotos į savo veiklą ir nebūtinai ieško partnerysčių ir bendradarbiavimo. Organizacijos atlieka savo darbą pagal planą ir yra nelinkusios dalintis savo veikla, nes nemato bendradarbiavimo naudos. Geri bendradarbiavimo pavyzdžiai tiek tarp organizacijų, tiek su savivaldybėmis galėtų parodyti kuriamą bendradarbiavimo vertę.

2

SANTYKIAI IR PASITIKĖJIMAS

Santykių kūrimas yra ilgas procesas, reikalaujantis laiko, investicijų ir abiejų pusių intereso. Savivaldybėje stipriai veikia atskaitomybė vidiniams savivaldos procesams, kurie veikiami įvairių nacionalinių ir politinių procesų, ne visada sukuria papildomai laiko ir nusistovėjusių procesų galimoms bendradarbiavimo formoms su vietos organizacijomis. Savivaldybių atstovai pabrėžė, kad su reguliariai ir sėkmingai veikiančiomis organizacijomis neturi struktūrinių ir nuolatinių santykių. Dažniausiai procesų skaidrumą ir įsipareigojimą kurti tvarias partnerystes lemia ribotas darbų tęstinumas ir politinis stabilumas. Akivaizdu, kad santykiai tarp bendruomeninių organizacijų ir viešojo sektoriaus yra labai svarbi partnerystė, kurianti vertę abiem pusėms ir neturėtų būti kuriama remiantis hierarchiniais principais.

Viena iš didesnių kliūčių kurti ilgalaikę ir tvarią partnerystę yra neaiškūs ar nerealūs viešojo sektoriaus lūkesčiai.

Lūkestis bendruomeninėms organizacijoms dirbti be biudžeto arba tik savanoriškai nekuria jokios naudingos partnerystės abiem pusėms. Mažesnėse savivaldybėse sėkmingam bendradarbiavimui didelę reikšmę turi asmeniniai organizacijų vadovų santykiai - glaudaus ir patikimo asmeninio santykio su sprendimų priėmėjais užmezgimas gali nulemti organizacijos ir savivaldybės bendradarbiavimą. Asmeniniai santykiai užtikrina, kad abi šalys bus suinteresuotos keistis informacija, o prireikus kreiptis pas vieną kitą. Tyrimo metu daryti interviu parodė, kad didelis nevyriausybinių organizacijų ir savivaldybių tarpusavio pasitikėjimas yra svarbi tvirtos ir ilgalaikės partnerystės sąlyga.

3

NUSISTOVĖJĘ BENDRADARBIAVIMO IR BIUROKRATIJOS PROCESAI

Projekto tyrimas atskleidė, kad informacijos srautas ir santykiai tarp organizacijų ir savivaldybių nėra palaikomi sistemingai. Siekiant užtikrinti vieną iš pagrindinių savivaldybės funkcijų – ginti vietos bendruomenės nuomonę – turi būti mažinamas atstumas tarp vietos atstovų ir miestiečių. Svarbu užtikrinti santykių skaidrumą, lygybę visų suinteresuotų pusių atžvilgiu bei išvengti palankumo konkrečioms organizacijoms ar dar blogiau – korupcinės veiklos.

Didėjantis poreikis įtraukti jaunus piliečius ar būsimus piliečius į veiklas, kurios kurtų priklausymo jausmą ir dėkingumą tai vietai, iš kurios jie yra kilę.

Tai galėtų užtikrinti jaunų žmonių norą likti savo savivaldybėje ir dirbti vietos bendruomenei, taip pat įsitraukti į vietos sprendimų priėmimo procesus bei domėjimąsi rinkimų procesu.

SIEKIANT UŽTIKRINTI SĖKMINGĄ KOMUNIKACIJOS PRADŽIĄ IR SANTYKIŲ KŪRIMĄ, BUVO NUSTATYTI ŠIE REIKALAVIMAI:

galimybė aktyviam dialogui tarp visų suinteresuotųjų šalių

teisinės ar administracinės sistemos trūkumas potencialiam bendradarbiavimui

komunikacijos atidėliojimas arba nereagavimas

biurokratinės kliūtys ir skaidrumo trūkumas

dažnai besikeičiantys sudėtingi administraciniai procesai

4

PATIKIMUMO SPRAGA

Tyrimo metu atlikti giluminiai interviu atskleidė patikimumo spragą tarp abiejų pusių – savivaldybės ir bendruomeninių organizacijų.

Priežastys įvairios – nuo bendrųjų tarpasmeninių santykių iki sektoriaus nesupratimo.

Bendruomeninėms organizacijoms nėra sukuriama augimo galimybės, todėl dažnai jos neturi vidinių pajėgumų didesniai plėtrai. Vietos atstovai bendruomenines organizacijas laiko kaip iniciatyva grįsta veikla. Dėl pajėgumų ir išteklių trūkumo praleidžiamos finansinės galimybės, kurios padėtų išplėsti bendruomeninių organizacijų darbą. Taip pat socialinio verslumo sritis yra gana nauja, todėl bendruomeninėms organizacijoms pereiti į socialinius verslus yra labai sunku – trūksta naudingų konsultacijų ir naudingų išteklių. Dėl šios priežasties daugelis bendruomeninių organizacijų išsilaiko vietinių aktyvistų entuziazmu ir tęsia savo darbą tiek, kiek leidžia jų pačių vidiniai pajėgumai.

IŠVADOS

Bendradarbiavimas tarp savivaldybių ir bendruomeninių organizacijų yra ribotas šalyse - partnerėse, tačiau visos projekte dalyvaujančios suinteresuotosios šalys pažymėjo, kad toks bendradarbiavimas yra naudingas ir turėtų būti toliau plėtojamas. Šiame tyrime buvo apžvelgti abiejų šalių (savivaldybių ir bendruomeninių organizacijų) bendradarbiavimo poreikiai ir patiriami iššūkiai, tam, kad padėtų suvokti bendradarbiavimo svarbą ir pasiūlytų skirtingus įrankius bendradarbiavimui skatinti.

Toliau įgyvendinant projektą, sekantys žingsniai yra šie:

- veikiančių jaunimo organizacijų duombazė pilotinėse savivaldybėse;
- bendradarbiavimo pavyzdžiai,
- pagrindinės išvados,
- praktinių įrankių sukūrimas jaunimo organizacijų ir savivaldybių bendradarbiavimui gerinti,
- politikos rekomendacijos,
- planas ir tolimesni žingsniai.

Projektą kofinansuoja Europos Sąjungos Erasmus+ programa.

Europos Komisijos parama šios publikacijos leidybai nereiškia pritarimo jos turiniui, kuris atspindi tik autorių nuomones, ir Komisija nebus laikoma atsakinga už bet kokį čia pateikiamos informacijos panaudojimą.

